

BirdLife Suomi ry BirdLife Finland rf
Annankatu 29 A 16, 00100 HELSINKI
Puh. (09) 4135 3300, fax (09) 4135 3322
Sähköposti: toimisto@birdlife.fi
www.birdlife.fi

Vastaanottaja:
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Poratie 5, 90140 Oulu.
kirjaamo@pohjois-pohjanmaa.fi

Asia: lausunto Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe- ja luonnosta

BirdLife Suomi on tutustunut Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihe- ja luonnosta laadittuun kaavaluonnokseen. Keskitymme mielipiteessämme tuulivoimaan.

Taustaa

Pohjois-Pohjanmaan rannikkoalue on kansallisesti hyvin monimuotoista lintualueita, jolla sijaitsee useiden kansallisesti tärkeiden lintualueiden lisäksi myös kansainvälisesti tärkeitä lintualueita (IBA, important Bird and Biodiversity areas), kuten Perämeren tärkein muuttolintujen levähdysalue Oulun seudun kerääntymisalue. Lisäksi Pohjois-Pohjanmaan rannikolle keskittyy useiden lintulajien valtakunnallinen päämuuttoreitti. Pohjois-Pohjanmaalla on myös huomattava merkitys useiden suojelullisesti erityisen tärkeiden lintulajien, kuten muuttohaukan ja maakotkan sekä useiden suokahlaajalajien, pesimäalueena. Pohjois-Pohjanmaalla tehtävillä ratkaisuilla on täten suuri valtakunnallinen merkitys.

Pohjois-Pohjanmaa on Suomen merkittävin tuulivoiman tuotantomaakunta, ja alueella on jo nyt valtakunnallisesti erittäin paljon tuulivoimaloita. Maakuntakaavassa esitetään tuulivoiman huomattavaa lisäämistä. Alueella on 42 rakennettua tuulivoimala-alueita, 35 luvitettua ja 44 vireillä olevaa tuulivoimalahanketta. Esisuunnittelussa on 110 hanketta, jotka toteutuessaan yli kaksinkertaistaisivat maakunnassa tuotettavan tuulivoiman.

Uudella vaihe- ja luonnosta laadittuun kaavaluonnokseen on huomattava rooli tuulivoiman sijoittumisen ohjaamisessa ja voimaloiden ympäristövaikutusten minimoimisessa.

Pidämme toteutettua kaava-hanketta varsin perinpohjaisena prosessina, joka on monin tavoin esimerkillinen muille vastaaville hankkeille. Kaavaluonnoksessa on silti useita asioita, joihin haluamme kiinnittää huomiota.

Lintujen päämuuttoreitit

Pohjois-Pohjanmaalla on rakennettu useita tuulivoimala-alueita lintujen päämuuttoreitille ympäristöministeriön ohjeistuksen (ympäristöministeriö 2016) vastaisesti. Päämuuttoreitille rakentaminen aiheuttaa erityisen suuren riskin siitä, että tuulivoimaloiden aiheuttamat kumulatiiviset törmäysvaikutukset, nousevat populaatiotasolla merkityksellisiksi. Tämä vähentää myös tuulivoimaloiden rakentamismahdollisuuksia linnustollisesti vähämerkityksellisillä alueilla.

Maakuntakaavan periaatteellinen ratkaisu, ettei rannikolla kulkevalle lintujen päämuuttoreitille ohjata tuulivoiman lisärakentamista, on oikea.

Pidämme välttämättömänä, että maakuntakaavalla estetään tuulivoimaloiden lisärakentaminen päämuuttoreiteille. Vireillä olevat ja luvittamattomat päämuuttoreitille sijoittuvat hankkeet on perusteltua poistaa maakuntakaavasta. Mielestämme maakuntakaavalla tulisi estää myös voimassa olevilla tuulivoimayleiskaavoilla osoitettujen, toistaiseksi toteuttamattomien, päämuuttoreitille sijoittuvien hankkeiden toteuttaminen.

Tuulivoimalahankkeiden toteuttaminen päämuuttoreitille tulee maakuntakaavalla estää, mikäli ei saada kiistatonta varmuutta siitä, että ne eivät aiheuta yksin tai yhdessä muiden samalla valtakunnallisella päämuuttoreitillä (myös maakuntakaava-alueen ulkopuolella) olevien ja tulevien hankkeiden kanssa riskiä päämuuttoreittiä käyttävien lajien populaatioille.

Maakuntakaavalla tulee lisäksi varmistaa, että tällä hetkellä päämuuttoreitille sijoittuvat tuulivoimala-alueet ovat tuulivoimala-alueina vain tämän hetkisten voimaloiden käyttöä. Maakuntakaavan kaavamääräyksillä tulee estää päämuuttoreitillä sijaitsevien voimaloiden uusiminen. Näin toimien alueiden nykyisille toiminnanharjoittajille ei synny kohtuuttomia taloudellisia menetyksiä, mutta linnustovaikutukset saadaan pitkällä aikavälillä minimoitua. Voimaloiden napakorkeuden kasvu mahdollistaa tuulivoimaloiden rakentamisen aikaisempaa kauemmaksi rannikosta ja päämuuttoreitiltä ilman merkittäviä vaikutuksia energiantuotannossa.

Maakotkakannan elinvoimaisuudesta huolehtiminen

Maakunnan sisäosiin metsä- ja suovaltaisille alueille esitettyjen tuulivoimala-alueiden osalta haluamme kiinnittää erityistä huomiota niiden toteuttamisen yhteisvaikutuksiin maakotkapopulaatiolle. Vaikutuksia tulee arvioida paitsi Pohjois-Pohjanmaan myös muiden lähimaakuntien tuulivoimaloiden kanssa. Uhanalaisuusarvioinnissa vaarantuneeksi luokiteltu maakotkakantamme on ollut pitkään hitaassa kasvussa. Tietääksemme toistaiseksi ei ole kuitenkaan arvioitu, kuinka suuri vuotuinen lisäkuolleisuus kääntää populaation kasvukertoimen negatiiviseksi. Tuulivoimala-alueiden sijoittamisessa maakotkareviireille ja muille maakotkalle tärkeille alueille on sen vuoksi noudatettava erityistä varovaisuutta.

Merituulivoiman vaikutus merilintujen ruokailualueisiin

Maakuntakaavassa osoitetaan useita alueita merituulivoimalle. Kaavan tausta-aineistosta ei selviä, missä määrin kyseisillä alueilla ja niiden lähialueilla on tehty selvityksiä lintujen ruokailualueista. Tietojemme mukaan esimerkiksi Kruunien alueella pesivien ruokkien ruokailualueita ei tunneta, mikä aiheuttaa suuren epävarmuuden merituulivoiman toteuttamisen kokonaisvaikutuksista Kruunien suojelualueen linnustoon.

Tutkimusten mukaan voimaloiden epäsuorat linnustovaikutukset ovat avomerialueilla merkittäviä, koska useat lintulajit välttävät tuulivoimala-alueita kilometrien säteellä. Kuikka- ja ruokkilintujen on osoitettu välttävän voimala-alueita jopa yli kymmenen kilometrin etäisyydelle asti. Haluamme korostaa tarvetta ottaa maakuntakaavassa huomioon, ja arvioida merituulivoiman vaikutukset pesivän ja levähtävän linnuston ruokailuun. Suuren välttämättäisyyden vuoksi pinta-alalliset vaikutukset suhteessa tuotettuun energiaan ovat pienimpiä, kun merituulivoimalat keskitetään suuriin yksiköihin.

Maakuntakaavan merituulivoiman kokonaisvaikutusten arviointia hankaloittaa talousvyöhykkeelle suunniteltu Hallan tuulivoimala-alue sekä Ruotsin puolelle Suomen talousvyöhykkeeseen rajautuen suunniteltu Polargrundin tuulivoimala-alue. Maakuntakaavaprosessissa on otettava myös nämä hankkeet huomioon, kun arvioidaan, kuinka paljon merituulivoimalat vähentävät voimala-alueita välttävien lajien ruokailumahdollisuuksia, ja mikä on sen vaikutus lajien esiintymiseen maakuntakaava-alueella.

Kaavamääräykset ja merkinnät

Maakuntakaavaluonnoksessa on varsin hyvät tuulivoimaloihin liittyvät kaavamääräykset. Esitämme niihin muutamia täydennyksiä:

Tuulivoimaloiden alue

Ehdotamme suunnittelumääräystä laajennettavan siten, että toiseksi virkkeeksi lisätään:
“*Suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös muut lähialueiden tuulivoimahankkeet*”.

Merituulivoimaloiden alue

Ehdotamme suunnittelumääräystä laajennettavan siten, että toiseksi virkkeeksi lisätään:
“*Suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös muut lähialueiden tuulivoimahankkeet*”.

Potentiaalien tuulivoimaloiden alue

Ehdotamme suunnittelumääräystä laajennettavan siten, että toiseksi virkkeeksi lisätään:
“*Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota muihin lähialueiden tuulivoimahankkeisiin ja hankkeiden yhteisvaikutuksiin*”.

Ehdotamme lisäksi lintujen päämuuttoreiteille jo rakennetuille tuulivoimala-alueille omaa kaavamerkintää, jonka suunnittelumääräykseen kirjataan ehto, että voimala-alue on varattuna tuulivoimatuotantoon vain nykyisten voimaloiden linkkaaren ajan.

Maakuntakaavamääräykset

Tuulivoimaloiden rakentaminen

Ehdotamme kohtaa: “*Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimaloiden sijoittamista myös muille alueille, mikäli se ei merkittävästi lisää tuulivoimarakentamisesta aiheutuvia haitallisia yhteisvaikutuksia asutukseen, maisemaan, linnustoon tai muuhun ympäristöön*” muutettavan seuraavaan muotoon: “*Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimaloiden sijoittamista myös muille alueille, mikäli se ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia asutukseen, maisemaan, linnustoon tai muuhun ympäristöön*”.

Ehdotamme kohtaa: “*Tuulivoimalat tulee lähtökohtaisesti sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimarakentamista myös näille alueille, mikäli tuulivoimarakentaminen ei heikennä alueiden linnustoarvoja*.” muutettavan seuraavaan muotoon: “*Tuulivoimalat tulee sijoittaa linnuston kannalta tärkeiden alueiden ulkopuolelle. Tapauskohtaisesti voidaan harkita tuulivoimarakentamista näille alueille, mikäli voidaan varmistua siitä, ettei tuulivoimarakentaminen yksin tai yhdessä muiden hankkeiden kanssa heikennä linnustoarvoja*.”

Ehdotamme kohtaa: “*Muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten ehkäisemiseksi voimalat tulee sijoittaa ensisijaisesti Pohjois-Pohjanmaan rannikon päämuuttoreitin (PPL 2021) ja tärkeiden levähtämisalueiden ulkopuolelle*.” muutettavan muotoon: “*Muuttolinnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten ehkäisemiseksi voimalat tulee sijoittaa Pohjois-Pohjanmaan rannikon päämuuttoreitin (PPL 2021) ja tärkeiden levähtämisalueiden ulkopuolelle*.”

Pyydämme Pohjois-Pohjanmaan liittoa ottamaan kaavan valmistelussa huomioon edellä esittämämme kehittämisehdotukset.

Helsingissä 23.9.2022

BirdLife Suomen puolesta

Aki Arkiomaa, toiminnanjohtaja